

Inpasset

1986-08-03

Kära Agnete,

Jag läste med stort intresse Din och Torben Agersnaps artikel om myndighetsreaktioner på kollektiva sociala oroligheter i festskriften till Torstein Eckhoff. Jag har nämligen själv ställts inför sådana problem då jag var universitetets rektor under studentoroligheternas dagar 1968-69.

Jag kan helhjärtat instämma i de rekommendationer Ni ger att man bör undvika våldsåtgärder, få igång en diskussion med de protesterande och ha förståelse för att deras aktioner kan vara uttryck för allvarliga samhällsproblem som måste åtgärdas istället för att slås undan. Jag försökte själv följa en sådan policy.

Denna policy har emellertid sina gränser och vad jag saknar i artikeln är ett ställningstagande till dessa. En sådan gräns föreligger – så som jag ser det – när aktivisterna genom *sit-ins*, ockupationer etc. försöker hindra andra grupper från att hålla möten och diskutera sina angelägenheter, när alltså mötes- och yttrandefriheten angrips. För att klargöra innebörden härav skall jag relatera en incidens under studentoroligheterna här i Lund. I februari 1969 höll universitetet och handelskammaren en årlig vetenskaplig kontaktkonferens som stod öppen för allmänheten. Under konferensen trängde sig aktivister in, ropade i megafoner och ockuperade podiet. Mötet måste avlysas för att förekomma öppet slagsmål.

Så kunde det naturligtvis inte få fortsätta. Vi ansåg det emellertid oklokt att använda sig av polisbevakning som kunnat verka provocerande. Universitetet satte därför upp en egen bevakningsstyrka bland sin fastighets- och trädgårdsarbetarpersonal som i fortsättningen bevakade alla känsliga möten och högtidligheter. Detta fungerade (bl.a. kom ett hot från studenthåll av sig att spärra en vetenskaplig konferens genom att sätta sig i hundratal framför ingången). Det är naturligtvis en öppen fråga om detta berodde på den starka reaktion som sprängningen av den tidigare konferensen väckt, inte minst inom arbetarrörelsen, eller på att de radikala studenterna inte ville råka i handgemäng med arbetarna i vår vaktstyrka.

Men om våra åtgärder inte fungerat? Hade vi då inte till slut blivit tvungna att tillkalla polis och då hade våld inte kunnat undvikas? Eller är mötes- och yttrandefriheten inte så viktig att den bör upprätthållas (för principens skull) under alla förhållanden?

Jag har bara tagit upp en gräns. Det finns troligen åtskilliga andra. Just gränsdragningarna utgör det svåra och viktiga problemet i praktiken. Eller med andra ord: hur långt är en förstående policy möjlig?

Det skulle vara spännande att få del av Dina synpunkter på dessa frågor eftersom Du har erfarenheter från arbetsgruppen beträffande polisen och sociala oroligheter.

Din tillgivne
Per Stjernquist

* * *

Gundsøllille den 26. okt. 1986

Kære Per.

Tak for dit brev. Det er meget værdifuldt at få reaktioner på, hvad man skriver.

Du peger på et vigtigt punkt, når du efterlyser vores stillingtagen til, hvor grænsen skal trækkes for undladelse af brug af voldelige forholdsregler. Det er oplagt, at den *mæglingss- og nølingspolitik*, som vi foreslår, har et begrænset anvendelsesområde. Vi er i artiklen

inden på nogle af de forudsætninger, der skal være til stede for at en mæglingsindsats kan lykkes.

En af dem er, at mæglerne råder over midler til at gøre noget ved den bagved liggende konflikt. Hvis de protesterende grupper har en egentlig samfundsomvæltning som mål, vil ingen mægler råde over relevante ressourcer, og mægling vil allerede af den grund være omsonst.

Hvis vi går til den anden ende af skalaen, hvor skæg og ballade og drilleri af myndigheder og autoriteter er målet i sig selv, er en mæglingsindsats nok heller ikke relevant. Men en afslappet reaktion, der vel dækkes af begrebet "repressiv tolerance" er måske det stærkeste våben. En bedømmelse af protestgruppernes mål med protesten er derfor en vigtig indledende overvejelse af strategien.

Vi har i artiklen lettet os problemet med grænsedragningen allerede ved vores definition, specielt det sidste led:

De kollektive sociale uroligheder omfatter

- a. Protestaktioner og protestbevægelser
- b. rettet mod udvalgte aspekter af samfundsudviklingen
- c. Deltagerne har fællestræk: fx unge, havnearbejdere etc
- d. De bruger ikke de autoriserede kanaler til at skaffe sig ørenlyd
- e. De udfordrer åbent i ord og handling den etablerede orden
- f. Protestens umiddelbare udtryk er ikke vold mod personer eller hærværk, men eventuelt brug af andres ejendele.

Vi behandler ikke spørgsmålet om, hvordan man tackler bombeterror, gidseltagning og bandekrige.

Typisk har det været ejendomsretten, der har været krænket gennem husbesættelser. Men det er oplagt, at der ofte også er tale om indskrænkninger i andres handlefrihed på flere måder. Eksempler er fysiske blokader, besættelser af kontorer, mødelokaler, afspærring af færdselsveje osv. Hærværk i form af grafitti er også en almindelig foreteelse.

Det er vores ærinde først og fremmest at anvise veje til at undgå den vold, der kan udvikle sig fra begge sider. Den beror bl.a. på politiets måde at handle på i de situationer, hvor borgerne har bedt om bistand.

Tøven med at tilkalde politi må være det første led i denne strategi. Den sigter mod at undgå voldsanvendelse i konfrontationer, hvor den ene part mener at have retten på sin side, og hvor den anden mener at have retfærdigheden på sin. I Danmark er det idag også tydeligt en strategi, der følges af en del administratorer og kommunale politikere og af mange ejere af besatte ejendomme. Ikke mindst efter at offentligheden er blevet forskrækket over og har

reageret på tilfælde med voldsomme sammenstød mellem politi og protestgrupper. Specielt hvor politiet tripper for at få en anmeldelse fra en privat, kan det være grund til at tøve med at give signalet.

Der er dog givet situationer, hvor det både er nødvendigt og hensigtsmæssigt at få politiet ind i billedet. Men det skal netop ikke være ensbetydende med, at voldsbeføjelserne omgående benyttes. Det er da heldigvis også sådan, at politiet i Danmark i mange tilfælde har handlet besindigt og har klaret vanskelige situationer med betydelig smidighed. Nølen er nøgleordet.

Vi har et helt friskt eksempel, der egner sig til at illustrere mange facetter af det farlige spil, hvor på den ene side individernes retsbeskyttelse overfor statsmagtens overgreb afvejes overfor på den anden side politiets opgaver overfor almenheden og den enkelte gennem ordenshåndhævelse og kriminalitetsbekæmpelse.

*Rymsgade 58 gennem tre år **

Sommeren 1983 blev en tom ejendom, der tilhørte en falleret andelsboligforening besat af ca 70 unge. Året efter blev ejendommen købt på tvangsauktion af landsforeningen "Ungbo", der har til formål at fremskaffe boliger til ungdommen. Der ydes kommunal støtte til indretning og drift af ungdomsboliger, og Københavns kommune har udarbejdet en normalvedtægt for administrationen af sådanne ejendomme.

Forhandlinger mellem Ungbo og BZerne optages og afbrydes i flere omgange. De unges krav om indflydelse på indretning og drift af boligerne er i strid med bl.a. normalvedtægten. Ungbo anser det på grund af fortilfælde for umuligt at opnå kommunal tilslutning til afvigelser af normerne. De unge forskanser sig i ejendommen, armerer sig, og gruppen er indblandet i aktioner mod overborgmesterens kontor og mod politiet ved rydning af en ejendom i nærheden. Gruppen er ligeledes i foråret 1986 deltager i et demonstrationsoptog, der vildt karrikerer ordensmagten og BZerne og de forskræmte borgere. Vicepolitidirektøren i København ser intet humoristisk i optøget og udtaler sig ifølge pressen, at den slags optræden ikke kan falde ind under den grundlovssikrede demonstrationsfrihed.

Politiet presser herefter på for at få en rydningsbegæring fra Ungbo, bl.a. ved at framføre, at det almindelige politiarbejde i kvar-

* Fremstillingen bygger på: Jørn Vestergaard, "De sidste BZere? – Rymsgade 58" i *Sociale uroligheder, politi og politik* (Jørn Vestergaard red.) København 1986 p 293 f.

teret må suspenderes intil rydning af den besatte ejendom er overstået.

Efter yderligere forhandlinger på foranledning af konkrete løsningsforslag udefra, og sammenbrud af disse forsøg fremkommer omsider i høsten 1986 en begæring om rydning. Politiet rykker frem mod et svært forskanset område, der nu omfatter en del af kvarteret omkring ejendommen og dermed inddrager andre ejendommers beboere og forretningsfolk i striden som passive "ofre". Der bliver en indledende voldsom modstand, der også omfatter hærværk mod privat og offentligt materiel, og med lettere personskader på begge sider. Derefter trækker politiet sig fra direkte sammenstød og lægger i flere offentlige udtalelser pres på de kommunale politikere om at bidrage til en løsning.

Mæglere og forslagsstillere udefra melder sig med konkrete tilbud om løsninger, og sagen sættes på dagsordenen som hastesag i Borgerrepræsentationen. Overraskende rømmer BZerne ejendommen før forhandlingerne om en løsning er tilendebragt. Derefter tager Borgerrepræsentationen sagen af bordet som hastesag, og det erklæres, at det ikke længere haster.

De unge reagerer med at konstatere, at det eneste sprog politikerne kan forstå er brostenenes tale.

Mange hilsner, din hengivne

Agnete Weis Bentzon

